

## ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban (tévén):  
 Egész évre... 16 kor.  
 Negyedévre... 4 "  
 Helyben háshoz hozva:  
 Egész évre... 20 kor.  
 Negyedévre... 5 "  
 Vidékre postán szállítva:  
 Egész évre... 24 kor.  
 Negyedévre... 6 "

# TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét 26 és  
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását  
 vagy megőrszésére nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a  
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

## Keresztény szocialista

### néppárt.\*

A keresztény szocialista politikai párt újévkor elsielte a dolgot. Akkor még bizonyosra vette az ország, hogy a koalíció, letörvén Justh makacsságát, törvénybe iktatja az általános titkos választójogot. Ezen reményben bentott zászlót a ker. szocialista párt; ezért vált ki Giesswein a néppártból, hogy a mozgalom élére álljon s azt jó irányba terelje. De a koalíció a választójog megoldása előtt megbukott; közben még a ker. szocialista párt a remélt kormánytámogatásától is elesett (mert a néppárt elleni testvérgyilkos manőverre nem vállalkozott.) Így tehát csaknem azt kellene mondanunk, hogy a párt halva született, ha legalább egyetlen mandátumával le nem főzte volna a szociáldemokrata pártot, mely szintén létezik — jelenleg egy szál képviselő nélkül!

\* Az Esztergom vasárnapi száma progagálja a néppárt és a keresztény szocialista párt, egyesülésének eszméjét, melyet dr. Giesswein Sándor, az egyetlen keresztény szocialista képviselő pendített meg. A választások előtt még egy keresztény szocialista képviselő volt: Csitány Béla, aki azonban az új parlamentbe nem jutott be. A néppárt elvesztette a választásokon mandátumai felét, amit néppárti oldalról jó részt az Új Lapnak a néppárt iránt meglehetősen hideg magatartásának is tudnak be. Az Esztergom érdekes cikkét egész terjedelmében, minden kommentár nélkül közöljük.

De ki tudja, mire jó a dolgok ilyen alakulása! Talán meghozza a sokak által annyira hangoztatott pártegységet a keresztény politikában. Elvileg mi is e mellett voltunk, csak a magyar nép politikai éretlensége miatt nem tartottuk okvetlen ferszirozandó dolognak.

Dr. Giesswein Sándor a »D. H.«-ban irt cikkével megtette ez irányban a konkrét javaslatot: olvassza be a néppárt a vele névrokon ker. szocialista pártot, a »keresztény szocialista« jelző pusztá felvételével. Új programra nincs szükség, minthogy a néppárt tavalyi programja teljesen azonos a ker. szocialista politikai programmal.

Mindkét párt nyerne az egyesülés által. A néppárt magához ölelné a már létező ker. szocialista szakszervezeteket s a politikai képviselő öntudatában a ker. szakszervezeti mozgalom óriási lendületet venne. Ennek következtében általános választójog esetére a néppárt óriási szavazó-contingens-t nyerne: a keresztény munkásosztályt, mely különben talán apatikus marad a néppárt iránt. És hogy micsoda pártfegyelem van a szakszervezetekben azt mindenki tudja; ezek, ha kell, szavaznak mint a katonák. A ker. szocialista párt természetesen szintén nyer elsősorban parlamenti képviselőket, azután a földműves munkásokra nagyobb varázserőt.

Az egyesülés problémájának legfon-

tosabb kérdése a közjogi kérdés volna. A ker. szocialista párt tudvalevőleg; közjogi és politikai szempontból semleges; se negyvennyolcas, se hatvanhetes, míg a néppárt mindaddig hatvanhetes alapon állt. Az egyesüléssel azonban a néppárt szerencsésen átesnék a közjogi krízisen, mely kezdet óta megbénította a negyvennyolcas érzelmű, vagy közjogi szempontból indifferens érzelmű elemekre nézve hozzáférhetetlenné tette.

Régóta hangoztatják innen is, onnan is: vesse el magától a néppárt a hatvanhetes jelleget, mely csak nyűg volt reá nézve eddig is, a melyet odafönn sohasem honoráltak. Különös, de való, hogy a trónörökös nagyobb szimpátiával fogadta a ker. szocialista párt közjogi semlegességét, mint a néppárt hűségét hatvanhetességet. És jöhet idő, hogy a munkapárt osztrák politikája annyira felkelti a nemzet öntudatát, hogy az ország zöme elsöpri a hatvanhetes alapot. Tanácsos volna tehát biztosabb fedélzetre hozni a keresztény politikát.

Dr. Giesswein Sándor ajánlata tehát igen értékes, bölcs ajánlat. Éljen a közjogilag szabadkezü keresztény szocialista néppárt!

Egy a szükséges: a keresztény politikai jelleg, mely az üdvös és megvalósítható közjogi politikát úgy is magában foglalja.

## „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

### Egy golf-játszma.

J. Sackville Martin.

— Tom, játszol te golfot? — kérdezte Lilly, mélységesen kék szemekkel nézve át unokafivéréhez az asztalon.

— Valamikor játszottam Skócziában — felelte Tom. — De ennek már jó ideje.

Az ember mondhat igazat és mégis úgy teheti azt, hogy egész másként hangozzék. A Tom kijelentése is olyan vállveregető módon volt megtéve, hogy Lilly azt értette belőle: valamikor egyike volt a legjobb skót golfjátékosoknak. Pedig ő mindössze kétszer vett részt egy ilyen játszmában, s az egyetlen, amit megtanult, a golfnyelven való káromkodás volt.

Őt éve már nem járt ezen a vidéken. Tegnap este érkezett meg s mindjárt aludni ment a társaság, mert ő fáradt volt a hosszú uttól. De most úgy találta, hogy sokkal szebb, mint mikor utoljára látta. Es habár Tomnak teóriái nem engedték volna meg az unokatestvérek közötti házasságot, ma reggel belátta, hogy minden teória számárság s elhatározta, hogy sutba dobja azokat.

Lilly néhány kérdést intézett még hozzá a golfot illetőleg s ő nagyképpen felelte:

— Skócziában néhány pompás link van.

— Leckét fogsz nekem adni belőle — szölt Lilly s szeme gyönyörködve pihent meg kuzénje borotvált arcán. Persze a Szt.-Andrew

s másfajta linkek után a mienket kicsinyesnek fogod találni. De hát az embernek alkalmazkodnia kell a körülményekhez. És mi imádjuk a golfot.

— Lilly valósággal belebolondult a golfba — jegyezte meg Lilly apja. — Örülök, hogy tudsz hozzá. Ma reggel Overtunba kell mennem, dologban, így majd helyettesíteni fogsz. Harford Tom elkomorult.

— Egy kissé kijöttem a gyakorlatból — mormogta.

— Az nem baj — válaszolt Lilly vidáman. — Hamar belejössz újra. Aki valaha tudott, az sohasem felejt el egészen. De én kezdő vagyok.

— Clubom sincs — jegyezte meg Tom kényelmetlenül.

— Papa kölcsönzi neked az övéit — mondta Lilly.

Maud, a tizenöt éves unokanővér, Lilly testvére, hozzátette:

— Én is jövök, Tom, de nem játszom, mert megütöttem a csuklómat.

Tom tisztában volt vele, hogy most meg van fogva. Gondolatban szidta önmagát, miért is beszélt annyit a tudományáról. De most már nem lehetett a dolgon segíteni. Fél óra múlva a villásreggeli után a linkek felé mentek. Tom a maga clubjait vitte, Maud pedig a nővéreit. Tom egyre kedvetlenebb lett. De habár nem tudott játszani, mégis feltalálta magát s unokatestvére hajlékony alakját figyelte.

Én nem tudok kellőképpen driveolni — mormogta Lilly, miután több sikertelen kísérletet tett. — Mutasd meg nekem, Tom, hogy kell.

Tom beteges mosolylyal lépett a lapdájá-

hoz. Állásában, a módban, a hogy a clubot a kezében tartotta, minden kezdő hibája benne volt. De a szerencse kedvezett neki és a labda, Lilly nagy gyönyörűségére, tovarepült.

— Csak egy kis gyakorlat dolga az egész — mormogta Tom öntudatosan, a mint továbbmentek.

— Én sohasem fogom ennyire vinni — szölt Lilly csüggedten.

— Az ember sohasem tudja, mit tud, a míg meg nem próbálja — felelte Tom nagy biztossággal.

Most Lillyre került a sor, aztán ismét előbbre jutottak a Tom labdájához. Az első gödör egy faszegély sarkában volt. Onnan, a hol Tom állt, egyenesen oda lehetett hajítani a labdát. Lofterjével megsebezte a labdát, aztán újra ütött s mintegy tíz yardnyira gurította azt. Aztán megjegyezte:

— Ez a golfbot nem nekem való. Ez... ez... könnyebb, mint az, a melyhez én szokva voltam.

Lilly tiszteletteljesen hallgatott, de nem birta elnyomni az a gondolatát, hogy ha nehezebb ütővel fogott volna a labda tovarepítéséhez, bizonytalán kétfelé töri azt. Maud ellenben hangosan kacagott a háta mögött.

A negyedik gödörnél vége volt a Tom nimbuszának. Tudta, hogy svihákoskodott, s a mi még sokkal rosszabb, a leányok is tudták róla ugyanezt. A következő labda gurításánál egy kökerítés mellé kerültek s Maud odaszölt Lillynek:

— Vigyázz! Nézz a kerítés mellé!

Lilly átnézett a falon s felkiáltott:

### A függetlenségi pártok egyesülése.

A függetlenségi pártok körében újra megindult az egyesülés tervének keresztülvitele. E szerint a pártok külön értekezletet tartanak, melyen a felosztást mondanák ki. A felosztás után ismét gyűlésre jönnek össze a párt tagjai, amikor az új 48-as és függetlenségi pártot alakítanak meg. Az egyesülés mellett most gróf Károlyi Mihály munkálkodik.

**A Ház ülései.** A Ház megvizsgálja a mandátumokat. A Ház ezután a szerdai ünnepre való tekintettel a legközelebbi ülést csütörtökre tartja meg.

**Veszekednek a nemzetiségiek.** A képviselőház folyosóján tegnap délben elterjedt hírek szerint a nemzetiségi képviselők szombat esti értekezletén igen zajos jelenetek játszódtak le. Az értekezleten résztvettek a kibukott volt képviselők is, akik heves szemrehányásokat tettek a pártvezetőségnek, hogy a kormányval paktált s ezért buktak el a választásokon. Emiatt olyan összetűzés támadt, hogy a párt valószínűleg szétesik.

## ORSZÁGGYÜLÉS.

### A képviselőház ülése.

Budapest, jun. 27.

**Neusiedler** Károly korelnök negyed tizenegyor nyitja meg az ülést. Felolvassák a múlt ülés jegyzőkönyvét.

**Ugron** Gábor kifogásolja, hogy a jegyzőkönyv nem emlékezik meg a múlt ülésen felolvasott trónbeszédről.

**Rakovszky** Iván jegyző kijelenti, hogy a jegyzőkönyvben benn foglaltatik az, hogy a trónbeszédet az elmúlt ülésen felolvasták. A jegyzőkönyvet ezután hitelesítik.

**Neusiedler** Károly korelnök bejelenti, hogy összeférhetetlenségi indítvány adta be Szél Kálmán, Apponyi Albert gróf, Kossuth Ferenc, Andrassy Gyula gróf képviselők ellen. A bejelentést azonban alaki és tárgyi okokból nem

— Mily gondatlanság! Johnstone bérlő szabadon eresztette a bikáját. Vigyázz, Tom, — tette hozzá, mikor látta, hogy ennek golfütője felemelkedik a levegőbe. — Ne küldd át a falon a labdát!

— Vigye el az ördög az egészet — mormogta Tom a fogai között s dühösen rácsapva a labdára, a tulsó mezőre küldte azt.

— Röviden vedd — figyelmeztette Maud nővérét, de az is eltévesztette az ütést, s a labda követte a Tom labdáját. És most mind a ketten utána néztek a kerítésen át.

— A bika nagyon mérges — szólta Lilly. — Nem szabad volna ide beereszteni a mezőre.

— Hagyjuk a golyókat pihenni — jegyezte meg Maud.

— Nem! — felelte Lilly. — Most nyugodtnak látszik. Én felmászom a falra. Tom kénytelen volt őt követni.

Éppen le akartak szállni a másik oldalon, mikor Lilly felkiáltott. A bika, a mely eddig nyugodtan nézte a történendőket, dühösen rontott a fal felé. Tom megragadta Lillyt és szerencsésen lecsuszta őt előbbi helyére, de magának már nem volt ideje hozzá: a bika a szarvára kapta s feldobta őt a levegőbe. Mikor visszaesett, egy vadrózsabokor fogta fel. A két leány felsikoltott s Lilly egy pillanat alatt mellette volt.

— Meg vagy sérülve? — kérdezte. — Oh, igen, tudom! Szaladj haza, Maud! Hozzál segítséget! Küldj orvosért is, azonnal! Oh, siess hát! Maud futott hazafelé, Lilly a fiu fölé hajolt.

vette tudomásul és az írotokat a Ház irratázaiba helyezte. (Eljenzés.)

Ezután áttérve a napirendre, megkezdik a mandátumok benyújtását. A névsort íj *Molnár* Viktor jegyző olvassa. Burgyán Aladár nevének említésekor a Justh-párton nagy zaj tör ki. A párt tagjai felállanak.

— Hol a renegát? — kiáltják.

De Burgyán nem jelentkezik, nincs jelen az ülésen. *Khuen Héderváry* gróf nevével a munkapárt hatalmas éljenzésben tört ki. Megismétlődött az ováció Percel Dezsőnél a munkapárt részéről.

A Justh-pártban zökendő lobogtatással fogadták a munkapárt elnökét. Rudnay Béla neve is nagy mozgást okozott a Justh-párton. Székely Ferenc és Serényi minisztereket megéjenezte a munkapárt. Tisza Istvánnak pedig percekig tapsolt.

A mandátumok benyújtása után az elnök bejelenti, hogy eddig két mandátum ellen érkezett panasz a képviselőházhoz. *Rakovszky* István csornai és *Janigó* János szabadkai mandátuma ellen. A mandátumok elrendelése céljából ezután az elnök felőrási szünetet adott.

*Szünet után*

a korelnök jelenti, hogy 384 magyarországi és 40 horvát mandátumot nyújtottak be, melyek 9 osztályba kerülnek. Ezután elrendeli az osztályok kisorsolását.

## Szent László ünnepe.

A szent királyhoz méltó fényvel és benső lelkesedéssel ünnepelte meg Szent László napját Nagyvárad város közönsége. Vasárnap előzőn meg Szent László napját, az ünneplés megszűnt a két nap között,

*Vasárnap* az ünnep az urak Mária kongregációjának közös szent gyónásával és áldozásával kezdődött: a kongregáció tagjai véd-szentjük ünnepén közösen járultak a szent gyónáshoz és áldozáshoz.

Délután a Katolikus kör között rendezett nagyszerű ünnepélyt a városházán.

### A katolikus kör ünnepélye.

Nagyszámu és előkelő közönség gyűlt össze a városházán rendezett ünnepélyre. Ott voltak többek közt:

— Hol sértett meg az a vadállat? — kérdezte ijedt gyengédséggel.

— Nincs... nincs nagy bajom — mormogta. — Maudot kár volt elküldeni. Azt hiszem, magam is hazasétálhatok.

— Halálsápadt vagy — jegyezte meg Lilly kétségbeesetten. — Fogózz a karomba Tom, édes barátom, sohasem fogom megbocsátani magamnak, hogy a mezőre vittelek, a miatt a rongyos golf-játszma miatt.

Néhány pillanatig szó nélkül haladtak egymás mellett, aztán Tom hirtelen megszólalt:

— Lilly, megbocsátasz-e nékem?

— Miért? — tudakolta Lilly csodálkozva.

— Oh, te jól tudod, miről van szó. Ugy-e, borzasztó sviháknak tartasz engemet a golf miatt?

— Oh hogy gondolsz ilyet! — kiáltott fel Lilly. — Hiszen te mentetted meg az életemet attól a rettenetes állattól. Én nem tartalak sviháknak, nem gondolok semmi egyéb, csak arra, hogy miattam szenvedsz. És hogy én foglak ápolni.

Tom visszanyerte bátorságát.

— Bárcsak egy egész életen át te ápolnál! — mormogta, kalapját szemébe huzva.

— Tom! — szólta Lilly csodálkozva, s el akart huzódni tőle, de Tom nem bocsátotta.

— Ha eleresztesz, felbukom — mondta kényeskedve.

— Ez nem svihákság, Tom?

Tom nevetett.

— Mindenesetre biztosabban érzem magamat így — felelte, s átölelte a Lilly derekát.

Fetser Antal felszentelt püspök, Rimler Károly polgármester, Urbán Adolf kuriai bíró, Széchenyi Jenő, Budola Mihály, Grócz Béla kanonokok, dr Molnár Imre, Tóth Imre, Kurovszky Ferenc, dr Vucskies Gyula, Imrik Zoltán, Gyalkay Jenő és Schuch Károly százados stb. és előkelő hölgyközönség.

Az ünnepélyt dr *Karácsonyi* János kanonok, a Katolikus kör egyházi elnöke nyitotta meg a következő lendületes beszéddel:

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim! Harmincöt évben egyszer, akkor is csak ritkán történik meg, hogy a nagyváradi székesegyház fölszentelésének évfordulója és a Szent László napja egymásra következnek. Pedig Szent László ünnepe szorosabb összefüggésben áll a székesegyház fölépítésével, mint a hogy gondolnók.

Ha bontogatjuk a történet zászlait, csodálkozva kell erről meggyőződünk.

1364-ben alapították a bécsi egyetemet. Nemsokára a magyar ifjak is kezdtek ott tanulni és társulatot alakítottak. Hogy e társulat szegény tagjai jobban tudják segíteni Szent László király védelme alá helyezték magukat. Később, kivált a XVII. században a társulat annyira kifejlődött, hogy Szent László napján nagy ünnepséget tartottak zenével és szónoklatokat.

1657 től kezdve ily ünnepi előadásokon ismerte meg I. Lipót, a vallásos király, Szent László történetét, itt hallotta az akkor török járom alatt nyögő Nagyvárad régi dicsőségét. Ezek hatása alatt érett meg benne ez a fogadalom, hogy ha Isten őt Nagyvárad visszafoglalására segíti, visszaadja Szent László egyházának régi javait és így közreműködik abban, hogy Szent László rombadőlt alkotása újra felépüljön.

Tudjuk, hogy a Mindenható őt meghallgatta. Nagyvárad felszabadult a török iga alól, a püspökség helyreállott, jószágait visszakapta.

Már most megkezdődött az új székesegyház építése. Három helyen is hozzáfogtak és abbahagyták. Csak a negyedik helyen, az akkori várostól kissé távol sikerült.

E változtatások természetesen nagyon károsak voltak a püspökségre. De mivel nincs olyan kár, amelyben haszon ne lenne, hasznosak voltak Nagyvárad városára nézve. Minduntalan új meg új vállalkozók, közművesek, ácsok, mészégetők, kőtaragók és más iparosok érkeztek (pl. Bécsből, Kassáról, Metzenzéről). Ezek vetették meg Nagyváradon az iparos és kereskedő osztály alapját.

Már pedig világos, hogy Nagyváradot nem csekély határa, nem földműves népe, hanem ipara és kereskedelme tette hazánk egyik legjelentékenyebb városává.

Ha így, csak pár gondolattal végig futunk Nagyvárad ujjalakulásának történetén, mindjárt látjuk, hogy a kiindulópont tulajdonképp Szent László vala. Az ő nagy, nemes lelke, hősi élete ragadta meg a kései hatalmas császár és király figyelmét. Ez készítette őt Nagyvárad visszafoglalására, ez indította meg Nagyváradon a nagyszabású építkezéseket, a város újra népesítését.

Joggal mondhatjuk tehát, Nagyvárad városára, még pedig a mai Nagyvárad városára is, hogy Szent László városa s így méltán ünnepeljük őt, mint e város legnagyobb jötevőjét, kétszeresen alakítóját.

Ezzel a diszgyűlést megnyitom.

A közönség a szép megnyitót nagy tetszéssel fogadta. Ezután a férfikar adta elő Eötvös bucsuját, melyet *Beleznay* Antal zenésített meg. Frappáns hatása volt az acélos férfihangok megkapó harmóniájának s a kitűnően előadott éneket a közönség viharosan megtapsolta.

Az ünnepi előadást dr *Némethy* Gyula tartotta a Dicsőséges sir, Bihari Sándor festménye címmel. Ez az előadás bálára kötelezi Nagyvárad egész közönségét. Ez a nagy tudással, mélyszépséges tárgyszeretettel megírt tanulmány

Bihari Sándor gyönyörű történelmi festményéhez, a városháza legszebb ékességéhez kapcsolódott. Csak ezután a tanulmány után ismerte meg a közönség igazán Bihari képének értékét, csak ennek alapján tudja annak jelességeit igazán méltányolni. Dr. Némethy nemcsak tárgyának alapos ismeretével, hanem a kidolgozás élénkségevel és lendületes stílusával is osztatlan elismerést aratott. A tanulmányt lapunkban egész terjedelmében közöljük.

Popity János Mindszenti „A szentek unokáihoz” című gyönyörű költeményét szavalta el gyújtó hatással. A magas szárnyalású költemény gyönyörű gondolatai Popity pompás előadásában kitűnően érvényesültek s a közönség szünni nem akaró tapsokkal jutalmazta a kitűnő szavalót.

Befejezésül ismét a férfiak szerepelt: elénekelte kitűnő összetanulásban Koltsey Himnuszát, melyet az egész közönség állva hallgatott végig s mely ismét alkalmat adott arra, hogy a férfikart általános tetszéssel ünnepeljék.

### Toronyzene.

Este 7 órakor a városháza kivilágított toronyban megszólalt a 101. ezred zenekara. Szébbnél-szebb régi magyar énekeket adott elő s az ezrekre menő sokaság, mely a Szent László hidat s a Körös két partiát ellepte, sokáig gyönyörködött a zenében. Közbe-közbe a Sas-palota erkélyéről megszólalt a tárogató: Czucor Vince adott elő gyönyörű régi magyar és kuruc énekeket, általános tetszés mellett.

### Hétfőn a székesegyházban.

Szent László napján, a nagyvásár dacára, elég szép számu közönség vett részt a székesegyházban az ünnepi isteni tiszteleten. Ujvárosról és Olasziból körmenetben vonultak a hívek a nagytemplomba, hol sokan járultak a szentségekhez. Az ünnepélyes szent misét, melyen a káptalan tagjai coppa maiorban vettek részt, Fetszer Antal felsz. püspök, káptalani vikárius tartotta. Evangélium után dr. Karácsonyi János lépett a szószékre s hatalmas beszédet tartott. Szt Lászlót mint a keresztény vitéség és lovagiaság példaképet állította hallgatói elé s rámutatott a keresztények mai kötelességére, hogyan kell küzdeni a bűn, a mételey, a hitelenség és erköcstelenség ellen.

Az ünnep alkalmából Karácsonyi kanonok ebédet adott, melyre a Szt László ünnepség szereplőit és rendezőit hívta meg.

### Dicsőséges sír.

(Bihari Sándor festménye a nagyváradai városház dísztermében.)

A katolikus kör Szent László ünnepélyén, jun. 26-án felolvasta: Némethy Gyula dr.

Nem lehet mély megindulás nélkül olvasni az új görög dalnok síró panaszát a letűnt nemzeti dicsőségről, melyet az 1821—28-iki görög szabadságharc egyik lelkes bajnoka, az angol Lord Byron zengett, s Arany János így ad vissza magyarban:

Szigethazám, szigethazám!  
Hol Sappho égett, s énekelt,  
Hol terme harc és bék műve,  
Delos megállt és Phoebos kelt!  
Örök nyár hint még rá sugárt,  
De, napján kül, minden leszállt.

Ilyenforma mélabú fog el engem is, mélyen tisztelt ünnepelő közönség, ha gyönyörű körözsoldali hegyeink egyik szép kilátó pontján, Várad-hegyfokon megállok. A középkori dicsőséges szép Váradnak „napján kívül mindene leszállt.” Ahol állok, a promontoriumon egykor díszes, híres kolostora állott a premonstreiek-

nek; ennek a kolostornak, mely a szépséges Körözsölgy s az aranykalászos róna határbástyáján állott őrt egykoron, romját, követ se látom többé; ahová lenézek, a tisztavízű, gyors futamodású Körözs partján épült várnak falai állanak még, de az egykori gyönyörű négytornyos, faragott kőből épült székesegyház, püspöki palota, fényes királyi szobrok helyett, melyektől Janus Pannonius valamikor világverő Mátyás király idejében költői sirámmal búcsuzott, disztelen kaszányák terpeszkednek, egy egyszerű, raktárrá alakított csonka-tornyú barokk-templommal, Dicsőséges középkori Várad, krónikák nyelvén „földi paradicsom”, napodon kívül minden leszállt! A te várad földje, annyi ostromot kiállott, annyi ellenséget látott várad környéke nemcsak harcban leomlott daliák temetője, akárhol bolygassuk meg, csontház, de temetője fényes középkori épületeidnek, szobraidnak, elhalaványult dicsőségednek. Várad ember irigységgel szemléli Erdély vagy Felső-Magyarország városaiban járván, azt a sok sok középkori román vagy csúcsives izlésű templomot, mely mint sok évszázados dicsőség, buzgótság, áhitat tanuja emelkedik egy-egy város fölé, s ha

„Hé! asnak kincse egy elomló rom”,

Nagyváradon még romja sincs a régi nagy dicsőségnek. Az a szép kis fresco-töredék, mely muzeumunk nagytermében, mint monumentális XIV. századbeli festésünk egyetlen emléke, s az a 100 darab faragott mészkő és márvány-töredék, mely a muzeum lapidáriumban látható, s az 1881-iki és 1883-iki várban történt ásatások alkalmával került napfényre, csak arra való, hogy sejtelmet adva régi templomunk ragyogó szépségéről, veszteségünket, pusztulásunkat annál égőbb könnyekkel sirassuk.

De akármilyen csekély szemmel látható emléke maradt Várad középkori világraszóló dicsőségének, melynek forrása Szent László sirja volt, ma én mélyen tisztelt ünnepelő közönség mégis arra vállalkozom, hogy városi székházunk e díszes nagytermét ékesítő történelmi nagy festmény által, mely négy évvel ezelőtt sirba szállott nagyvárad művész, boldog emlékü Bihari Sándor alkotása, tehát részben a művész fantáziájának szárnyain önök elé varázsoljam Nagyvárad dicsőséges multjának egy jelenetét: *Zsigmond magyar és Ulászló lengyel király találkozását Nagyváradon.*

Valóban, Nagyvárad középkori kulturális, egyházi és forgalmi jelentőségét alig emelhetné ki valami jobban, mint az a tény, hogy a házánkba ellátogatott külföldi fejedelmek nem mulasztották el meglátogatni a vallás és művészet fényében tündöklő helyet, ahol a daliás, a szent, talán életében és halála után is legjobban szeretett magyar királynak, keresztény lovagok virágának hamvai nyugodtak. Ulászló lengyel és Zsigmond magyar király tehát hosszas versengésük és három esztendő nyílt háboruszkodásuk után semmivel sem peccételheték meg jobban a kereszténység atyja, a pápa közbenjárására létrejött békeszövetségüket, mint elzarándokolva közösen Váradra Szent László sírházhoz. Az üdvösség 1412-ik esztendejében történt találkozást az 1415-ben született, 1480-ban meghalt Dlugos János krakkai kanonok „Historiae Polonicae libri XII.” c. művében a következőképen adja elő: *Virágvasárnapra következő hétfőn a két király Kassáról kiindulva Tokajban halt meg. Kedden átkelve a mezőségben a Tisza folyón (Czissa), szerdán Debreczenbe érkeztek (Dobrzicza); csütörtökön Ulászló király meg akarván tisztelni Szent László magyar király szentélyét (küszöbeit), kinek teste Váradon nyugszik, gyalog utazék, míg Zsigmond király lovon ment előre. A két király tizenöt napig maradván Váradon, a husvéti ünnepeket ott töltötte.* Várad tartózkodása után a két király vadászatnak szentelte idejét, részint a Mátra vidékén, részint a Csepel szigeten. Urnap táján kerültek Budára, hová a német birodalom választó fejedelmei összesereglettek s ahol fényes, világra szóló ünnepségek ragyogtatták a magyar király tekintélyét, hatalmát.

Az első, ami e néhány történelmi adat földidézése után szemünkbe ötlük, a kép általános

felfogása, amennyiben tudniillik a művész Ulászló király fogadtatását az ősz székesegyházba helyezi, Szent László sírja elé. Hallottunk annak idején hangokat emelkedni amellett, hogy jobb lett volna a székesegyház előtti téren, Szent László aranyozott lovasszobra alatt tüntetni föl a találkozás jelenetét, de nekünk úgy látszik, hogy a festő felfogása igen helyes történelmi érzékre vall. Valóban a szent király csudákkal dicsőített tetemeinek közelsége volt legigazibb helye a béke megszentelésének, amint hogy ez a sir volt Ulászló zárandoklásának célpontja is. Zsigmond valószínűleg már a város határán követte a gyalog zárandokló fejedelem vendéget, de képzelhetetlen, hogy az ünnepség középpontja ne annak a szent királynak sírja lett volna, akinek hamva mellé Zsigmond király maga is temetkezett. Lehet, hogy bizonyos tekintetben, festői tekintetben hálásabb feladat lett volna egy szabad ég alatt, a plein air fényében tündöklő jelenet, de a festő a szellemet kereste, az idők lelkét, valamint kereste a festői szempontból nehezebb feladatot, az üveg festésű ablakokon átsugárzó, tompább, de hangulatosabb, misztikus világitásba helyezett jelenet ábrázolását, s az a pompás megkapó összhatás, mely alól alig vonhatja ki magát a szemlélő, bizonyosága, hogy a művésznak igaza van. Meglátszik a képen, hogy alkotója a középkori jelenetek legnagyobb legbravurosabb ábrázolójának, Jean Paul Laurensnak volt tanítványa. Fájdalom, a magyar tanítvány már pihenni tért, míg a francia mester még ma is él és alkot.

Bunyitay, a történetbúvár, Henszlmann mint művészettörténetirő, vállvetve alapították meg a legpozitívabb adatokból a váradai székesegyház képét. Ez Zsigmond király idejében egy 65 méter hosszú, 18 m. széles, faragott kővekből épült német csúcsives stílusú azaz csarnoktemplom volt, három egyenlő magasságu hajóval, kereszthajó nélkül, négy toronnyal. A szentély körül félkörben folyosó, középkori nyelven ambulatorium futott, melyet a szentélytől csak karcsu pillérsomók választottak el; az ambulatorium körül öt kis sugárkapolna fejezte be a templomot. Ez már francia sajátosság, amelyet a nagyváradin kívül csak az egrü székesegyháznál találhatunk meg. Ez a kombinált német-francia elrendezés a sugárkapolnákból s az ambulatoriumból a szentélybe és hajókba a legváltozatosabb, legfestőibb átpillantásokat (Durchblicke) engedte meg, de a hajóból is szép lehetett a kilátás a világos félkör folyosóba és kapolnába. Ime ilyen volt Várad székesegyháza Zsigmond király idejében Bunyitay és Henszlmann közös rekonstrukciója szerint. Valami három-négy méterrel lehetett rövidebb, de jelentékenyen alacsonyabb volt és keskenyebb jelenlegi székesegyházunknál. Am, ha méreteiben szerényebb volt is, faragott kővekből, gazdag faragással épülvén, művészi tekintetben, igényekben felülhaladta csupa téglából épült s külső architektúrájában minden igények nélkül való jelenlegi székesegyházunkat.

Képünk művésze nem ragaszkodott Bunyitay és Henszlmann kettős érdemes munkája eredményéhez; először is a német csarnoktemplom helyett, melynek hajói körülbelül egyenlő magasságuak voltak, francia bazilikális elrendezésű csúcsives interieurt festett, melynél a mellékhajók alacsonyabbak a főhajónál; másodsor kereszthajós templomot adott, s Szent László sírját a kereszthajóba helyezte, holott az a főhajóban állott, szemben a déli, a legdiszesebb kapuval, úgy hogy a templomba belépő mindjárt szemben találta magát Szent László sírjával. E művészi szabadság „licentia pictoria” magyarázata abban kereshető, hogy a művész a kereszthajós interieurt festőileg hálásabbnak tartotta a csarnoktemplomnál.

A különben rendkívül lelkiismeretes művész Lützow, a nagy művészetismerő tanácsára motívumokat, hangulatot készülő képéhez Nürnbergben, a főbb részeiben most is középkorinak maradt csudavárosban, főleg a Sebaldus templomban keresett, hol a többi között Peter Vischer remeke, a Sebaldusgrab díszleg, de később a bécsi Szent István templomot nézegette, s az e képen látható Szent László sír a Szent István dóm III. Frigyes császár-féle sír-

jára emlékeztet. A kései csúcsives stílus formáiban van tartva, holott Szent László király Zsigmond király idejében minden valószínűség szerint a kifejtett, tetőpontján álló csúcsives izlés egyik remeke volt. Janus Pannonius Váradtól búcsuzó latin költeményében a király fényes márványoszlopairól beszél.

At Tu, qui rutilis Eques sub armis  
Dextra belligeram levat securim  
Cuius splendida marmorum columnis  
Sudarunt liquidum Sepulchra nectar  
Nostrum rite favens iter secunda.

Te pedig, ki aranyárga fegyverzed alatt jobboldal harci szekercét emelsz, kinek márványoszlopokkal ragyogó király folyó nektárt izzadt, adj nekünk kegyesen szerencsés utat . . .

De térjünk át az ünnepélyes jelenet főszereplőire. *Ulászló*, az ekkor már idős lengyel király kiterjesztett karokkal közeledik Zsigmondhoz, mintegy megpecsételő a szent helyen kötött szövetséget. *Ulugos* szerint a lengyel országnagyok nem kísérték le Váradra a királyt, hanem Anna királynéval együtt már előbb elhagyták Magyarországot. Csak néhány aránylag jelentéktelenebb emberből állott a lengyel király kísérete, akik a képen meglehetősen háttérbe is szorulnak. Annál teljesebb világításba van helyezve *Zsigmond* király és környezetje. *Zsigmond* a fejedelmi főnség kifejezésével arcán fogadja vendégét a szent helyen. A festő híven megtartotta a számtalan képen, pecséten, pénzen s egyéb ábrázolatokon jelentkező *Zsigmond*-tipust, de csak a fő tekintetében, amely valóban királyi fő. Ami az alakot illeti, *Bihari* jelentéktelen kis- vagy kis-középtermetű királyt festett, holott az egykoru hiteles ábrázolatok, közöttük oly remekművek, mint a német birodalom nagy pecsétje, *Stephan Lochner* híres *Dom*-bild-je a kölni székesegyházban, magastermétünek tűntetik fel a királyt, miben az egykori följegyzések is megegyeznek. A király jelmeze, valamint az összes jelmezek beható tanulmány gyümölcsei; a király kardja emlékeztet a drezdai kincstárban őrzött *Zsigmond*-féle kardhoz; palástja, tunikája s a korona nem kevésbé sikerültek.

*Zsigmond* király mögött leghivebb és legkiválóbb embere *Garay Miklós* nádor áll, török metszett pompás magyar típus. Derék hadvezér, ügyes diplomata, s mint a konstanci zsinaton kifejtett tevékenysége mutatja, egyházi ügyekben is kapacitás. *Zsigmond* király egyházi ügyekben többnyire az ő tanácsa után indult. 1402-től fogva volt nádor, s viselte e tisztet holtá napjáig, mely 1433-ban következett be, fényes, ragyogó közpályának szakítva végét.

Nem kevésbé sikerült alak a két főpap. Az egyik a borotvált arcú *Scolari* András, ki 1409-től 1426-ig ült Várad püspöki székén. Ő volt az első várad püspök, aki nemcsak Váradról, de a püspöki palotájából keltezte leveleit „*Datum Várad in nostro episcopali pallatio*.” Egyházmegyéje kulturális és gazdasági érdekeit egyenlő buzgalommal karolta fel. Az 1883-iki várbeli ásatások alkalmával napfényre került sirlapja, mely egész alakban, főpapi díszben ábrázolja őt, most a nagyvárad székesegyház sekrestyepitvarának falába van illesztve. Mint *Garay Miklós*, ő is szerepelt a konstanci zsinaton. *Bihari* szeretettel csüggött e főpap ábrázolásán: csupa életigazság, elevenesség ez az agg egyháznagy. Kezeit áldólag terjeszti a király felé. A másik főpap, szakállas arcú, erélyes tekintetű, *Kanizsai* János, ki 1387-től 1418-ig volt esztergomi érsek, s mint ilyen ő volt az első, aki a „szentszék született követe” címet viselte. *Zsigmond* király közbenjárására 1394-ben kapta azt IX. Bonifác pápától. Érdekes ellentét e két főpap, ahogy itt van ábrázolva: *Scolari* csupa szelidség, nyájasság, *Kanizsai* csupa erély, keménység és határozottság.

Valóban csábító feladat lenne, mélyen tisztelt ünneplő közönség, szemlét tartani a korbü és nagy tudással festett női jelmezek fölött, melyeknek, főleg a kép háttérében oly nagy gazdagságot tárta föl a művész, vagy az üvegfestési ablakok tompított misztikus világításában feltűnő tónusokat, színárnyalatokat

elemezni; vagy végre arczképtanulmányokat tenni, főleg a jobboldali csoport egyes alakján, melyeken oly nagy sikerrel üzött genre-képi gyakorlottságát ragyogtatja: de hisz én, már csak az idővel gazdálkodás szempontjából is csak néhány mozzanatát akartam kiemelni *Bihari* legnagyobb művészi alkotásának, s föl hívni ezzel a közönséget arra, hogy iparkodjék elmélyedni annak minél teljesebb átértése és átérzésébe.

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim! *Lasserre* Henrik, *Lourdes* páratlan történetirója azt mondja egy *Émile Zolához* intézett nyílt levelében: *L'histoire est une resurrection: a történet feltámadás. A történetiró feltámasztja a multat halottaiból; de míg a történetiró csak lelki szeméink előtt támasztja fel a multat, a történeti festő, már aki mint Bihari, rátermett arra, hogy a franciák által le grand art, a nagy művészetnek méltán nevezett történeti festést művelje, úgy szólván testi szeméink láttára támasztja fel a multat, s így a történetirással nemes versenyre kél. Mindkettőnek legnemesebb célja az ember egyéni tudatát, öntudatát hazafias, nemzeti öntudattá tágítani, terjeszteni, az egyén életét, törekvéseit szorosan kapcsolni a nagy erkölcsi szervezethez: az egész nemzet életébe, fejlődésébe, aspirációiba. Adja Isten, hogy igazi nagyjaink, szent királyaink, történelemből táplálkozó kultusza — feltámassza az ősi, a minden evolúció felett álló erényeket: a hittel választhatatlanul összekapcsolt hazafiságot. „A haza”, ugymond *Alfred Fouillée* a francia akadémia egy illusztris tagja, a haza egy nagy közös test és egy nagy közös tudat (un grand corps commun et une grande conscience commune); belőle meríti az egyén anyagi, de főleg erkölcsi életének elemeit. A vércsőpp élhetne-e a test erein kívül? La goutte de sang pourrait-elle vivre en dehors du milieu ou elle se baigne?” Fejezzük be, akinek szavaival kezdtük, az új görög dalokkal:*

Hát csak sirassuk jobb napunk?  
S piruljunk? — Haltak őseink.  
Add vissza föld, kebeledből  
Spartai elhunyt hőseink!  
A háromszázból hármat adj:  
És Thermopylae-nk újra nagy!

## UJDONSÁGOK.

\* **Rendkívüli városi közgyűlés.** A Pece belső, városi szakaszának rendezési munkálatainak elkészítésére megtartották a városházán az árlejtést, amelyről kitűnt, hogy a felvett s a törvényhatósági bizottság elfogadott és a miniszter által jóváhagyott költségvetési összegnél mintegy 30.000 koronával magasabb a legolcsóbb ajánlat is. Ilyen körülmények között gondoskodni kell a többlet kiadásáról. Ezt pedig a tanács nem teheti a törvényhatóság tudta és akarata nélkül, miért is csütörtökön, június hó 30-án délután 3 órakor rendkívüli közgyűlést tart Nagyvárad város törvényhatósága, amelyre a polgármester a következő meghívót bocsátotta ki Nagyvárad város törvényhatósági bizottsági tagjaihoz:

Valamennyi Bizottsági tag Urnak!

A Pece patak belső szakaszának rendezési munkálataira nézve megtartott árlejtés ügyében tett tanácsi javaslat tárgyalása végett — az ügy sürgősségére tekintettel — főispán ur öméltsága a folyó évi június hó 30-ik (csütörtök) napjának d. u. 3 órájára rendkívüli közgyűlés összehívását rendelte el.

Erre a közgyűlésre bizottsági tag urat tisztelettel meghívom.

Nagyvárad, 1910. június hó 25 én.

*Rimler Károly* polgármester.

\* **A lakbér szabályzatot letárgyalják.** Nagyvárad város új lakbér szabályzatának tárgyalását befejezte a városi tanács. Az egyes szakaszokon némi csekélyebb módosításokat eszközöltek. A szabályrendeletet a tanács be-terjeszti a közelebbi városi közgyűléshez.

\* **Gyászrovat.** Vasárnap délután nagy részvét mellett ment végbe *Fejér Nándor* t. kanonok, bihari plébános temetése a várad-olaszi plébánia udvaráról. *Biharról* az elhunyt hívei közül sokan jöttek be lerónni a kegyelet adóját lelkipásztoruk iránt. Eljöttek a kerület összes papjai és tanítói is, élőkön az esperessel *Trenbauer* József csatári plébánossal. Résztettek továbbá a temetésen a káptalan tagjai. *Széchenyi* Jenő, *Grócz* Béla, dr. *Bundala* Mihály, *Spett* Gyula, dr. *Karácsonyi* János és *Gabriely* Lajos kanonok, a központi papság stb. A temetést *Fetser* Antal felsz. püspök káptalani helynök végezte teljes segédlettel. Beszentelés után az olaszii nagymetűbe vitték, hol a papok sírkertjében helyezték örök nyugalomra.

x **A Lloyd kávéház** nyári kerthelyiségében június hó 25, 26, 27, és 28 én következő igen érdekes mozgatóképek ujdonságok lesznek bemutatva: 1. Igy szép az élet. 2. Bibliai földön. 3. Önfeláldozó nővér. 4. Léghajók találkozója. 5. Gazfikó. 6. Leleményes főbérnök. 7. Palibukfencer vet. 8. Mikor a zene szól. Belépti díj nincs, kezdete este 9 órakor. Kötőd italokról és ételekről gondoskodva van. A n. é. közönség szíves pártfogását kéri *Hartstein* és *Orley* kávéház tulajdonosok. 39

x **Finom uri fehérnemű és minden uridivat és kalap ujdonság megérkezett**  
**Róth M. utóda cégnél.**

Bémer-tér.

Eredeti angol férfi cipők. 150

\* **Kozmetika.** A kozmetika gyógyintézetben (Rákóczi-ut 5.) Szigoruan orvostudományi alapon mindennemű arc és szépség hibák feltétlen sikerrel kezelhetők. A pattanásos májfoltos, szeplős arcok ideális tisztává válnak, archegek eltűnnek, hajhullás megszűnik, eredeti színe visszaadható. A korai arcráncok elsimitása, ugyszintén az orr s egyéb arcrészek elferdítései meglepő szépen kiigazítottak. Olvasóinknak ajánljuk ezt a gyógyintézetet.

\* **Borsalino, Pichler** és angol kalap tavaszi ujdonságok **REICHARD ARUHÁ ZABA** megérkeztek, hol lelegegásabb budapesti és amerikai cipők kaphatók. 40

x **Olvassa el kérem!** Ha érdekl, hogy lakásában miért érhet el takarítást villamos áramfogyasztással. On égethet már 16 gyertyafényű *Wolframmégő*t és ami a régiakkal szemben óránként kb. 3 fillért takarít meg, tehát nem szükséges, aki nem akar nagy világítást, hogy 32-es vagy 50 gyertyafényű égőket alkalmazzon és ami a fő nálam, ezen *Wolframmégő* 2 K 40 fill. *Stern* villamos felszerelési vállalata Bémer-tér 2. Telefon 556. Szívesen szolgálók felvilágosítással. 44

## Népünneplő a Rédey-kertben.

Holnapra mozgalmas, eleven élet költözik a Rédey-kert árnyas fái alá, ahol a *Biharmegyei Magyar Közművelődési Egyesület* tartja nagyszabásu népünneplését.

A rendezőség *Jelinek Géza, Markovics Samu*, és *Grácz* Lajos főrendezőik ügybuzgósága révén már teljesen elkészült az ünneplő programjával, amely színes és változatos sorozatát nyújtja az ötletes számoknak. A szépségverseny nagyjértékű első díja két hatalmas virágváza *Jelinek* műkertész kirakátában már láthat, második díj egy repülőgép, harmadik díj 5 üveg törlel pezsgő, A halász verseny több, mint ötezer darab kisebb-nagyobb tárgyat juttat a szerencsés horgásznak.

A nagy köröndön öt sátorban Nagyvárad jótékony urhölgyei szolid áron az árusítást végzik. Lesz pezsgő-pavillon, buffet, cukrászda, virágsátor és reklam-sátor. A köröndön kívül cirkus, állatsereglet szórakoztatják a közönséget, közben a katonazenekar szórakoztatja a közönséget, majd repülőgép felszállását csodálhatjuk vagy az egyes versenyszámok izgalmaiban gyönyörködhetünk.

Este az előkelő közönség szórakoztatására elite-bál lesz a sport-pavillonban. A közönség tájékoztatására holnap közli a rendezőség a teljes programot.

A népnünnepélyen megjelenő hölgybizottság tagjai a következők:

Aszalai Lajosné és Lenke, Butyka Lajosné, Bagosi Olga, Bagosi Viola, Bge Berta, Bodnár nővérek, Bunyitai Klára, Beöthy Irén, Beöthy Ilona, Élő Baby, Gráczter nővérek, Kakas Mimi, Kakas Ica, Komáromy Margit, Kelepecz nővérek, Molnár Imréné, Molnár nővérek, Medzihradsky Anna, Popper Lili, Reiner Margit, Rónay Margit, Rónay Olga, Sercz Károlyné, Sebő Imréné, Szentlélek Kálmáné. Tölczter Ilonka, Tyll Lujza, Vargha Piroska, Vass Angella.

## SZÍNHÁZ.

### Heti műsor.

Kedd: Elvált asszony. Fedák Sári I. fellépte.

Szerda: János vitéz. Fedák Sári második fellépte.

Csütörtök: Luxemburg grófja. Fedák Sári harmadik fellépte.

Péntek: Vig özvegy. Fedák Sári utolsó fellépte.

Szombat: Szép Galathea, Cabaret. Medgyasszai Vilma első fellépte.

Vasárnap d. u.: Piros bugyalásis népszinmű; este: Elvált asszony. Medgyasszai Vilma második fellépte.

Hétfő: Szenes legény. Szenes leány. Cabaret. Medgyasszai Vilma utolsó fellépte.

### A cigány.

Ijesztően üres ház: hogyan is lehetne más-ként, mikor nyáron és még hozzá népszinművel csalogatják a közönséget a színházba? Pedig a tegnapi est nagyobb közönséget és nagyobb érdeklődést érdemelt volna. *Alpár* Irén lépett fel, akiről köztudomású, hogy szemvilágát vesztette. Hogy milyen igazi művésznőt ért benne ez a csapás, legjobban tanusította a tegnapi előadás, a mikor Rózsi szerepét úgy el tudta játszani, hogy a vakságát alig lehetett észrevenni. Játékában bensőség, érzés, szerepének teljes átértése érvényesült s a közönség viharos tapsokkal jutalmazta a művésznőt. Igen jó volt a cigány szerepében Hunyady. A többi szerepet Dési, Sik, Asszonyi, Kassay, T. Pogány Janka, Tisza Karola és Fenyő játszották. A zenekar az éneket többször a szószoros értelmében »kísérte«: utána járt, néha előtte, de néha vele is.

## TÁVIRATOR.

### Oriási jégverés

Sátoraljauhely, június 27. Ma háromnegyed 1 órakor óriási jégeső volt, mely 10 percig tartott. A jég a vihar után félméternyire fedte a földet. A termés nagy része elpusztult a vonatok ablakait bezugta a jég. A kár óriási.

### Burián és Zichy János.

Budapest, jun. 27. Hir szerint Burián István Madridba menne nagykövetnek. A Burián helyét állítólag gróf Zichy Jánossal töltenék be.



REGÉNYCSARNOK.



## R ó z s i k a.

Irta: White-Mellville G. J.

— Angolból. —

(Folytatás.)

55

— S imádói közül kinek szánta, ha szabad kérdenem, ezen hideg unalmas mulatságot? De gondolja meg, kisasszony, hogy neki nemcsak patriótának, de gentlemannek is keltenie.

— Az ön impertinentiája felséges, — viszonzá a nő. Legyen nyugodt. Tegye azt, amit mondtam, Arnold gróf, — Montarbas polgár. Nem biheti el nekem, hogy az ön becsülete olyan drága előttem, mint a magamé? testvéremért, pártunk érdekében, Franciaország ügyéért! Menjen aludni, ha mondom. Hagyja meg inasának, hogy keltse föl önt hét órakor egy csésze kávéval, s egy kis üveg pálinkával. Lásza, én kiismerem magam ebben. Öltön egy jó meleg köpenyt s vegyen egy kardot, melyet megszokott. Aztán csak menjen ki egyedül bizvást, s ha a három fenyőhöz fog érni, szavamra mondom, hogy ott fog találni egy uri embert önmre várakozva, hogy segéde lehessen a párbajban.

Montarbas tétovázott; másra úgy sem számíthat, gondolá; de ez a párbajvivásnak oly különös, oly megengedhetlen módja volt.

— Megbizhatom kegyedben, Leonie? — Kérdé félig szégyenkezve.

A nő sima átlátszó arca kipirult, s szeme nem akart a férfi tekintetével találkozni.

— Csak bizza rám magát, — ismétlé — mintha anyja, huga lennék.

— Vagy nőm, — mondá Montarbas egy mosolylyal megragadva a nő kezét s azt ajkához emelve. — Ha az emberek megbiznak a nejükben? En nem tudom, nekem soh'se volt feleségem.

A Wolverine haragosan elhuzta kezét, fejére vonta köpenyét és eltávozott.

Ha Fitzgerald ismerte volna Armand Leonie kezeirását, melylyel neve oly világosan ki volt írva a király aláírása alatt ezen gyűlölt okmányok egyikén, még inkább zavarba jött volna a fölött, hogy mi lehet az oka ennek a katasztrófának, mely őt utólrerte, de Vaucourt marquis lakától ötven lépésnyire, midőn a zajtalan utcákon át sietett a hideg tavaszi regg csipős fuvallatában.

Fitzgerald nem egy könnyen hagyott magára ijjeszteni, de saját szavaival élve »egy talluval le lehetett volna őt ütni,« midőn a francia őrjárat körülvette, s egy rendőr kellő formalitások szerint foglyul ejté, felmutatván a király aláírásával ellátott parancsot.

Első ösztöne az volt, hogy ellenszegüljön, de őt zsandárt és egy rendőrt még egy irhoni ember is megsokallhatott, és udvariasan átadá kardját a rendőrnek, kérve, hogy azt neki visszaadják, mihelyt ez a kellemetlen tévedés föl lesz derítve.

— Tévedés! viszonzá a rendőr szigoruan. Bocsánat uram! Mi ilyen ügyekben nem tesszünk tévedést. Önnek velem kell jönnie.

— De mondom önöknek, ez lehetetlen, jó barátaim; — sürgeté a fogoly — engem más miatt be nem foghatnak, mint adósság miatt, és az oly nyomorult csekélységek miatt, mint egy szabó számlája nem avatkozhatik ügyeimbe ő felsége, (a kit az ur Isten sokáig éltesen!) Önöknek szabadon kell bocsátaniuk engem, legalább még egy órára — elintézendő becsületbeli ügyben kell eljárnom.

— Ha lovagiassági dologról volna is szó, uram, sajnálom, nem teljesíthetem kívánságát; — viszonzá a rendőr udvariasan, de szigoruan: és figyelmen kívül hagyva foglyának esdeklését, miszerint az egész őrjárat kísérje őt a találkozás helyére, vegye azt körül a beavatkozást megelőzendő, nézze végig a párbajt, mint magát kifejezé, békéten és kényelmesen, és aztán vezessék őt ahová akarják, — elvitette

magával az irlandi férfit minden további ceremónia nélkül, átadá őt de Launay igazgatónak s átvette róla a szokásos vevényt a végzetes kapunál, melyen oly sokan beléptek, hogy többé soha ne jöjjenek elő.

Igy történt aztán, hogy de Vaucourt marquis föl s alá sétálva szobájában, lázas izgatottságban és türelmetlenül, elátkozta szolgáját, a kávé, a reggelt, a sarat, az időt, valamennyi párbajsegédet a közönyösség miatt, rendkívüli folyékonyssággal és bosszúsággal. Miután de Vaucourt várt addig, a meddig, mert a világ minden kincséért nem akart volna elkészni, végre kénytelen volt elindulni, meglehetősen fölindulva s csakis azzal bítegetve magát némileg, hogy Fitzgerald félreértette utasításait és a ligetben fog találkozni vele.

Elboc-átván kocsiját azzal a meghagyással, hogy térjen haza, sietve ment a három fenyőfa felé, részint, hogy az elvesztett időt helyrehozza, részint hogy vérét gyorsabb lüktetésbe hozza, mert a hideg nedves levegő ugyancsak csipős volt, kíváncsian tekintett maga körül minden irányban, hogy barátját megérkezni lássa.

Tíz lépésnyire semmit sem vehetett ki, mert vastag köd ült és kóválygott a fák törzse körül, nagy esőcseppekben verődve le az ágra, a mi sokkal lehangolóbb és nyomasztóbb hatással volt az ember kedélyére, mintha az eső esett volna. Azon czudar reggelek egyike volt ez, midőn az élettelen tárgyak csalóka alakot öltének, mint megannyi phantomok, melyeket az ember álmában lát.

— El kellett tévednie, ebben az átkozott ködben! — gondolta de Vaucourt, magányosan a három fenyőhöz érve. — Nem is csoda — az ember alig láthat kardja hegyéig! Hó! Nincs igazam. Bravó, ott van ő!

De Fitzgerald helyett ellentele ajakját látta a sűrű levegőn át kimagaslani, egykedvűen ide oda sétálva, köpenyébe burkoltan telefegyverkezve, s őt is magányosan.

(Folyt. köv.)

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

14841—1910 sz.

## Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala, mint I. foku iparhatóság ezennel közhirre teszi, hogy a »Közgazdasági Bank rtg.« által felállítani szándékoltt mézshomok téglagyár tetep telepengedélyezése tárgyában folyó évijulius hó 2-ik napján délelőtti 10 órájára a nagyvárad 3826 és 784 sz. betétekbeni ingatlanokra helyszini tárgyalást tűzött ki, amely körülményről az érdekeltek oly figyelemzetéssel értesítetnek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszini tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbbben teendő felszólamlások figyelembe vétetni nem fognak.

Nagyvárad, 1910. június 17.

Gerő,

r. főkapitány.

Gyorsan pusztul a bőr s ezt...  
bánja.  
Ha Fernolendt NIGRIN-jét nem  
használja.



A szerkesztőközlötől lejár.

Dr. VUOSKIOS GYULA.

A múlt év szomorú tapasztalatai mindenkit meggyőztek arról, mily fontos dolog a szőlőbetegségek ellen idejében és kellő módon védekezni. A szőlő peronoszpórája ellen a dr. Aschenbrandt-féle

## bordói por

a legbiztosabb és legtartósabb hatású szer. Különösen jól jártak azok, akik a nagymértékben mutakozó fűrt-peronoszpóra ellen a tudományos vizsgálatokból merített s idejében közzétett tapasztalatok szerint a permetezést a dr. Aschenbrandt-féle

## rézkepporral

való provizóval egészítik ki. Azért ne mulassza el senki, hogy ezentúl szőlőjét idejében és legalább kétszer dr. Aschenbrandt-féle rézkepporral befújassa.

A rézkeppor mellett a LISZTHARMATNAK egyetlen feltétlenül biztos ellenszere Nemesak megóvjaa a bog ókat az infekciótól, hanem a meg-támadott fűrtöket meg is gyógyítja.

Az Aschenbrandt-féle porok árai  
 Budapesti raktár:

### a bordói poré

50 kg.-os zsákokban, kg.-kint — — — 62 fillér  
 10 és 5 kg.-os zsákokban, kg.-kint — — — 66 „  
 2 kg.-os dobozokban, kg.-kint — — — 67 „

### a rézkepporé

50 kg.-os zsákokban, kg.-kint — — — 45 fillér  
 10 és 5 kg.-os zsákokban, kg.-kint — — — 49 „  
 2 kg.-os dobozokban, kg.-kint — — — 50 „

Ismertető füzeteket, ha ználati utasításokat küld és a rendelések pontos teljesítéséért szavatol a

## magyar mezőgazdák szövetkezete

Budapest, V. ker. Alkotmány-utca 31. szám.

A por ezenkívül kapható és megrendelhető: Andriányi Károly fiainál Nagyvárad. Janki Antal utódjánál Nagyvárad. Pontelli Emilnél Biharpuspöki. Klein és Grünfeldnél Eled. Erdey Istvánnál Belényes.

## Hirdetmény.

Nagyvárad város jeggyára az új sertés vásártérre, Óssi mellett folyó évi július hó 1. napján üzemét megkezdi.

Elad és házhoz is szállít teljesen átlátszó levegő mentes, kristály tiszta táblás jeget nagyban és kicsinyben. Elfogad rendeléseket nagyobb mennyiségű jég szállítására helybeli és vidéki ipar telepek és községek céljaira.

A jég eladási árai a következők:

1. 1 tábla kristály jég: (125 kg.) a gyárban átadva . . . . . 26 fill.
2. 8 tábla, vagyis 1 métermázsza kristályjég a gyárban átvéve . . . . . 200 kor.
3. 1 tábla kristályjég, házhoz szállítva . . . . . 35 fill.
4. 1/2 tábla jég házhoz szállítva . . . . . 18 fill.
5. Havi bérlet napi egész tábla jégre . . . . . 10.— kor
6. Havibérlet napi fél tábla jégre 1 métermázsánál nagyobb szállítványokra külön egyezmény. . . . . 5.20 kor

Rendeléseket levélken a városi mérnöki hivatal veszi fel. — A szobeli megrendeléseket árszabás szerint a gyárban Szűcs főgépész, vagy a mérnöki hivatalban Örömy Gyula építőmester veszi fel.

Napi 1 métermázsánál nagyobb szállítványokra, vagy vidéki nagyobb megrendelésekre a városi főmérnök ad felvilágosítást.

Nagyvárad, 1910. június 20.

Közszeghy József,  
 v. főmérnök.

## Meghívó.

A Leszámitoló és Jelzőlogbank Részvénytársaság Nagyváradon 1910. évi július hó 11. napján d. u. 4 órakor a saját társasági házában

## rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a részvényeseket meghívjuk.

### Targysorozat.

1. Az igazgatóság javaslata társasági elnöki állás szervezése s az alapszabályoknak ennek megfelelő kiegészítése iránt
  2. A társasági elnök megválasztása.
  3. Az igazgatóság javaslata a felügyelő bizottság kiegészítése iránt.
- Nagyvárad, 1910. június 23.

## POLOSKÁT

és azok petéit

egyedül a szabadalmazott Mattonie gázfejlesztő módszer alapján lehet teljesen és alaposan kirtani, melyért 1 évi felelősséget vállalok, meghívásra azonnal bárhol személyesen megjelenek.

DAVID BERNÁT szobafestő, Szt. János-utca 28. sz. Telefon szám 924.

Biztos, gyors, ártalmatlan hatásos szépitőszert egyedül a Lédig-féle alabastrom arc-crème 1 tégely 1 korona, alabastrom szappan 1 drb 80 fillér. Kiválóan alkalmas szeplő, májfolt és arcfehéritésre.

Egyedül raktár a készítőnél  
 LÉDIG ÁRPÁD arany kereszt gyógyszer-tára,  
 Nagyvárad, Szt. László-tér (Városháza mellett)  
 216

Tisztelettel értesitem a Főtisztelendő papságot, és a n. é. közönséget, hogy a mai napon SZLANÁR JÁNOS iparművész üvegfestőt társul vettem és eddig templom, oltár és iconástá festészetemet üvegfestéssel és diszűvegezéssel kibővítetem.

Tehát készítek művészi kivitelű üvegfestészeti munkákat, diszűvegezéseket és üvegmaratásokat a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig.

Főtörekvésem, hogy művészeti munkáimmal úgy a Főtisztelendő papság, valamint a t. közönség nagyra becsült bizalmát és elismerését kiérdemeljem és részemre fentartsam

Magam a Főtisztelendő papság és a t. közönség szives figyelmébe és jó indulatába ajánlva vagyok tisztelettel

## Klinge Antal,

templom, üvegfestő és diszűvegező.

Nagyvárad, Szent János-utca 11.

Vázlatokat és költségvetéseket díjtalanul készítek. Levélbeli megkeresésre személyesen megjelenek.

247

## Nagyvárad

## Kozmetikai

## Gyógyintézet

Fogorvosi és gyógyfogtechnikai

ambulatorium

RAKÓCZY-UT 5. SZ. = Telefon 752.

Orvostudományi alapon való kezelése az ember külsejével. Arc és szépség ápolás. Pattanásos, szemölcsös, szeplős, májfoltos stb. arcoknak gyógyítása s ezen szépséghibák elmulasztása. Az elcsufító arcszőrök gyökeres eltávolítása. Hajhullás kezelése. Villamos vibrációs arc és fejmasszage, villamos kékfény. Röntgen-és paraffin kezelése. Az intézet a legmodernebb gépekkel van felszerelve.

## Fájós fogak gyógyítása,

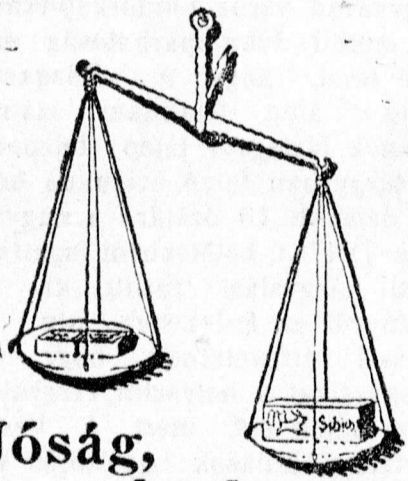
fájdalom nélküli foghúzások, porcellán-, arany- stb. plombák, csapos fogak, arany fogkoronák, lemeznélküli singfogsorok stb.

## Rendelés 9—5-ig.

Az összes kitűnő hatású, de ártalmatlan kozmetikus gyógyszerek az intézetben beszerezhetők. Diszkrét postai szállítás útján is.

Dr. Halász Andor.

170



Jóság,  
 ár és  
 súlyra

kell a szappan összehasonlításánál és bevásárlásánál ügyelni. A világ egy szappana sem éri el a

## Schicht szarvas szappanát

minden jó tulajdonságában, tisztaságában, mosóképességében, légységében és olcsóságában.

# Első nagyvárad kenyérgyár

Jókai-u. 17. sz. alatt.  
Telefon: 949. Telefon: 949.

Tisztelettel értesítjük Nagyvárad város t. közönségét, hogy a vidéken sehol nem látható, óriási kiterjedésű, villanyerőre berendezett **Első nagyvárad**

# kenyérgyár

gyártmányai a következő árak lett árusíttatnak:

1 kg. fehér kenyér 36 f., félbarna 30 f., barna 25 f., tiszta rozs kenyér 28 fillér.

**Az első nagyvárad** kenyérgyár

minden időben friss, izletes termékei a következő helyeken kaphatók:

- Blau F. Sándor Bodega, Nagypiac-tér.
- Balázs Mártonné kereskedő, Sztaroveszky-u.
- Fellner József csemege-üzlet, Szarvas-sor.
- Feuer Bertalan kereskedő, Fő-utca.
- Fülöp Lipótné kereskedő, Csengeri-utca.
- Grósz Izidor kereskedő, Körözs-utca.
- Grünvald Mórné és Társa kereskedő, Kolozsvári-utca.
- Jakobovits Adolf kereskedő, Kolozsvári-u.
- Jenny Nándor kereskedő, Sztaroveczky-u.
- Kohn Dávid kereskedő, Sánta-utca.
- Kutassy Lajos kereskedő, Terey-utca.
- Klein Mór kereskedő, Kolozsvári-utca.
- Klein József, Pál-utca.
- Lebovits bodega Zöldfa-utca.
- Petrovics Mihály kereskedő, Fő-utca.
- Rosenihal Samu kereskedő, Kapucinus-u.
- Róth Albert kereskedő, Kolozsvári-utca.
- Stolcz Henrik kereskedő, Hattyu-utca.
- Silberstein Arnold kereskedő, Kert-utca.
- Sch Lipót pékmester, Kert utca.
- Vasszerstrom Arnold kereskedő, Bányasor.
- Veisz Emánuel kereskedő, Szaniszló-utca.
- Vasvári Ferenc kereskedő, Széles-utca. Fő-utca akat.
- Reich Sándor kereskedő, Szt.-János-utca.

Uj üzlet!

Villamos és légszesz felszerelési vállalat

## Benedek Ferencz

Sas passage.

Telefon 946.

Raktáron tart villamos és légszesz felszerelési alkatrészeket. **Olcsó fény** társulat kizárólagos képviselője. Elvállalok karban tartásokat légszesz villany házi csengőket és telefonokat. Költségvetésekkel díjmentesen szolgálok. Telefon hívásokra személyesen megjelenek.

Kiváló tisztelettel 46

## Benedek Ferencz

# Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

# Erzsébet-Sósfürdő

BUDAPEST-KELENFÖLD.

Telefon 40-84. Villamos közlekedés.

A modern kor igényeinek megfelelőleg berendezve: gőzfűtés, villamos világítás. Pontos és szolid kiszolgálás. — **Gyógyjavallatok** — Általános gyengeség, idegzsábák, izom- és ízületi csusz, köszvény, **székrekedés**, aranyér, alhasi vérbőség, máj és epeutak megbetegedése, főleg női bajoknál, minők: tisztulási rendellenességek, hüvely- és méhgyulladás, idült méhlob, húgyutak megbetegedéseinek, medenczebeli lobok után visszamaradt izzadmányok sterilizálásánál. Ivókúra és forró légfürdők, vibrációs massage, stb. T. c. vendégeinket kívánatra saját fogataink várják a vonatnál. Állandó orvosi felügyelet. A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágosítással szolgál a **fürdőigazgatóság**, amely egyszersmind a **Budai Királyi Keszervíz** az elismert legjobb hashajtóvíz szállítását is eszközli.

Még csak néhány napig.

Huzás már 1910 évi június 30-án.

Ezen magyar királyi

# jótekonycélu államsorsjáték

főnyereménye 150,000 korona készpénzben.

Az összes nyeremények összege 365000 kor. készpénzben.

Egy sorsjegy ára 4 korona.

Sorsjegyek kaphatók a magy. kir. lottójövedéki igazgatóságnál Budapesten (Vámpalota) valamennyi posta-, adó-, vám- és sóhivatalnál, az összes vasuti állomásokon és a legtöbb dohánytözsdeben és váltóüzletben. Játéktervet ingyen és bérmentve küld.

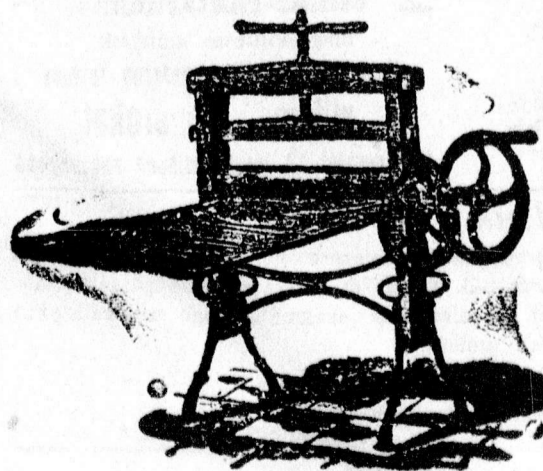
A magy. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

203

# Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut.

Kézi hajtású „Jégkészítő-gép“ állandó működésben. Megtekinthető az üzletben.

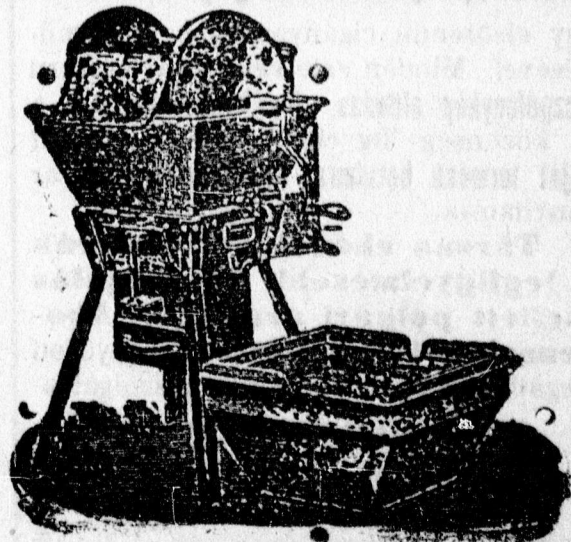


Jégszekrények legújabb szerkezettel.

FAGYLALT-GÉPEK.  
Kerti vasbutorok.  
GUMMI CSÖVEK.

John-féle mosó- mángorló- és facsaró-gépek.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.



# Villamos és műszaki felszerelési vállalat.

NAGYVÁRAD, RAKÓCZY-UT 5.

Telefon és interurbán 914.

A Magyar Siemens Schuckert Művek képviselője ■ Tantallampák gyári raktára.

Elektro és gépészmérnöki iroda.

Elvállal mindennemű villamvilágítási és erőátviteli munkákat, ivlámák kezelését, szénpálcák szállítását. Telefon, Telegraf és villámhárító berendezéseket.

Raktáron tart modern és izléses villamos csillárokat izzólampákat fűtő- és főzőkészülékeket, motorokat és szellőztetőket.

Szabadalmak kidolgozása és értékesítése.

**Ertsey Zoltán**

keresk. vezető.

**Reichel Henrik**

gépész és elektro mérnök.

87

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy a **Rákóczi-uti Orsolya-zárda** alatt új üveg, porcellán és konyhafelszerelési, kinal-ezüst, alpakka-áru és lámpa-  
raktárt nyitottam.

Mely árukat ériási választékban s igen előnyös áron bocsájtom a n. é. közönség rendelkezésére.

Elvállalok e szakmába vágó épületűvegezést és képervezést. Kész ablakokban nagy raktárt tartok.

A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérem. Tisztelettel

**Hant Jenőné.**

## Villamos világítási és motorberendezések.

Szellőzők  
Villámhárítók  
Csengők  
Jelző-órák  
Wolfram-égők

Ismeri már a Dura-elemet??

és mindennemű electrotechnikai cikkeket legméltányosabb áron beszerezhetők

**STERN ADOLF**

electrotechnikai vállalat, Nagyvárad, Bémert-tér 3. Telefon 556. 257

## Új mechanikai és gépjavitó műhely.

Tisztelettel tudatom, hogy a mai kor igényeinek megfelelő gépjavitóműhelyt nyitottam. Elvállalok minden rendszerű irógépek, kerékpárok, varrógépek olcsó és pontos javítását jótállás mellett, továbbá villanyos házcikkek, telefon és villámhárítók, stabil gőzgépek, gazdasági és minden más gyári gépek javítását és szerelését, vas és érc eszterga munkákat. Locomobil henger furásokat és új dugattyukat és gyűrűket. Gőzkazánok beüzemeltetését legújabb rendszer szerint és kőszénbánya kutatásnál talaj próbafurásokat saját szárazrendszerű furószerkezetemet. Kiváló tisztelettel

**Lollok Gyula,**

32 mechanikus és géplakatos.

BEÖTHY ÖDÖN és ARANY JÁNOS-U. sarok.

## Kertmegnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a NEMZETI SZÁLLODA árnyas kerthelyiségét

ünnepélyesen megnyitottam

egy elsőrendű cigányzenekar közreműködésével. Minden este változatos műsoru mozgófénykép előadás. Egyben felhívom a t. közönség figyelmét tisztán kezelt saját termésű boraimra és kitűnő magyar konyhámrá.

Társas ebédek és vacsorák a legfigyelmesebb kiszolgálás mellett polgári árakban. Abonensek étlap szerint előnyösen megállapított árban lesznek kiszolgálva.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri kiváló tisztelettel

**KECSKEMÉTHY ISTVÁN,**

vendéglős, a Nemzeti szálloda, étterem és kávéház bérlelője.

43

## Nagyvárad város

# VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólampával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kártell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

ivlámák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.